

Datum: 02-03-2023

Volnummer: 2022-2023/07

Commissie voor Onderwijs

Naar een betere rechtspositie voor leerlingen op internaat

Advies bij het voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten

Op 23 december 2022 keurde de Vlaamse Regering een tweede voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten goed.¹ Het internatenlandschap met zijn acht soorten organisaties wordt sterk vereenvoudigd. Er blijft nog één erkenningsvorm over: het 'onderwijsinternaat'. Zij het met een financiering aangepast aan de doelgroepen in het internaat. Het voorontwerp van decreet hangt samen met de transitie die sommige internaten maken naar Welzijn. Voor de onderwijsinternaten is het uitgangspunt: 'gelijke behandeling van gelijke situaties'.² Naast eenvormige erkenningsvoorwaarden met bijbehorende financiering of subsidiëring, geeft het voorontwerp internen meer rechtszekerheid en de onderwijsinspectie meer bevoegdheden vanuit een breder kwaliteitskader met aandacht voor kinderrechten.

We zien in het voorontwerp van decreet positieve elementen, maar ook nog verbeterpunten. Enkele aanbevelingen:

- Zorg voor een inschrijvingsregeling die meer rechtszekerheid biedt over de normale looptijd van een inschrijving, mogelijke weigeringsgronden op basis van capaciteit en mogelijke voorrang voor een bepaald doelpubliek.
- Verduidelijk dat voor alle internen in een jeugdhulptraject het afsprakenkader en het ondersteuningsplan regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd moet worden.
- Regel ook duidelijk wanneer niet betaalde persoonlijke bijdragen kunnen leiden tot een uitschrijving. Doe dat op een manier die bijdraagt tot de continuïteit van de schoolloopbaan, die in de tussentijd de pedagogische relatie met de intern niet schaadt en die het eventueel gemakkelijker maakt om een ander internaat te vinden.
- Besteed in de regelgeving en in het Referentiekader Internaatkwaliteit (RiK) expliciet aandacht aan de bescherming van de privacy van internen en van hun persoonlijke bezittingen.
- Neem in de regelgeving op dat onderwijsinternaten een anti-pestbeleid moeten voeren.
- Neem in de regelgeving expliciet op dat onderwijsinternaten in hun dagelijkse werking de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging van de internen moeten respecteren.
- Werk de bevoegdheden en de werking van de internenraad verder uit, zoals ook voor de leerlingenraden gebeurde. En neem op dat die werking regelmatig geëvalueerd moet worden.
- Verhelder het doel van de preventieve schorsing en situeer tuchtsancties (tijdelijke en definitieve uitsluiting) aan het einde van een maatregelencontinuüm. Zorg dat bij een

¹ Vlaamse Regering. *Voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten*. VR 2022 2312 DOC.1595/2BIS, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A595BADBF1CAE811022AFB>

² Vlaamse Regering. *Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten*. VR 2022 2312 DOC.1595/3TER, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A595C5DBF1CAE811022AFD>, p. 2

definitieve uitsluiting uit een onderwijsinternaat laat in het schooljaar de leerling toch nog het schooljaar normaal kan afronden op school. Geef de beroepscommissie de mogelijkheid om een definitieve uitsluiting uit te stellen tot het einde van het schooljaar. Verscherp de omschrijving van wie in de beroepscommissie meetelt als 'extern lid'. Verbied onderwijsinternaten om tuchtdossiers door te geven naar een volgend internaat, maar registreer tijdelijke en definitieve uitsluitingen wel centraal zodat monitoring mogelijk wordt.

- Hou er voor de normale verblijfsdagen rekening mee dat internen in eenzelfde onderwijsinternaat soms naar verschillende scholen gaan en zorg dat internen die geen lesvrije dag hebben op dagen dat veel of de meeste andere internen dat wel hebben, ook dan in het onderwijsinternaat kunnen blijven.
- Leg duidelijk vast dat internen in een internaat dat de transitie maakt naar Welzijn daar kunnen blijven tot het einde van hun schoolloopbaan en zorg voor een billijke overgangsregeling voor de persoonlijke bijdrage die de ouders na de transitie moeten betalen. Communiceer daarover snel en helder met de internen en hun ouders. De transitie gaat al in op 1 september 2023, over een half jaar.
- Maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor betwistingen over geweigerde inschrijvingen en definitieve uitsluitingen.

Eerst gaan we in op de elementen in het voorontwerp van decreet die vanuit kinderrechtenperspectief van belang zijn. Daarna geven we aan welke positieve aspecten we daarin zien. En ten slotte gaan we dieper in op de knelpunten die we nog zien en formuleren we aanbevelingen. In dat derde luik refereren we verschillende keren naar de ervaringen die internaatjongeren met ons deelden in focusgroepen in het voorjaar van 2022. Over dat belevingsonderzoek brengen we in een aparte brochure verslag uit.³

1. Wat beoogt het decreet?

Het decreet beoogt een transparant internatenlandschap, met ruimte voor verschillende doelgroepen en een breder kwaliteitskader met duidelijke regels die ook de rechtszekerheid van de internen en andere partijen ten goede komen.

1.1. Transparant internatenlandschap

Dit voorontwerp van decreet kadert in een breder beleidsinitiatief om het complexe internatenlandschap met verschillende soorten internaten, elk met hun regelgeving en financierings- of subsidiëeringsvoorwaarden eenvoudiger en transparanter te maken. Het moet gezien worden in samenhang met de transitie van een aantal van de huidige internaten (o.m. sommige MPIGO's)⁴ van Onderwijs naar Welzijn, waarbij die ofwel een Multifunctioneel Centrum (MFC) voor kinderen en jongeren met een beperking, ofwel een jeugdhulpvoorziening erkend door het agentschap Opgroeien worden. Voor de onderwijsinternaten en hun internen komt er voor het eerst een coherent en volwaardig decretaal kader in een apart 'niveaudecreet'.

³ Kinderrechtencommissariaat (2023), *Leven op een schoolinternaat in Vlaanderen. Hoe beleven de jongeren het zelf?*, <https://www.kinderrechten.be/bestand/leven-op-een-schoolinternaat-in-vlaanderen-hoe-beleven-jongeren-dit-zelf>

⁴ MPIGO: medisch-pedagogisch instituut van het GO! Gemeenschapsonderwijs

Zelfstandige organisaties met een eigen bestuur

Onderwijsinternaten worden beschouwd als zelfstandige organisaties.⁵ Eén van de erkenningsvoorwaarden in art. 6 is dat ze georganiseerd worden ‘onder de verantwoordelijkheid van een bestuur’.

En een eigen opdracht

‘Een onderwijsinternaat is veel meer dan zijn hotelfunctie (bed, bad, brood)’, zo stelt de minister in zijn nota aan de Vlaamse Regering.⁶ Onderwijsinternaten hebben ook een begeleidingsopdracht en die hangt in eerste instantie samen met het naar school (kunnen) gaan, zo lezen we in art. 4:

Art. 4. Een onderwijsinternaat zorgt voor kwaliteitsvol verblijf voor en begeleiding van internen, gericht op hun ontwikkeling en het realiseren van hun schoolloopbaan.

Dat onderwijsperspectief zien we ook als we kijken welke internen meetellen voor de financiering of subsidiëring van het onderwijsinternaat (art. 26 §1). Dat betreft internen jonger dan 21 jaar die ingeschreven zijn in een (a) erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school voor gewoon of buitengewoon basis- of secundair onderwijs of centrum voor deeltijdsberoepsonderwijs, of (b) in een Europese school. Wie ouder is, maar nog geen 25 en een opleiding verpleegkunde HBO5 volgt in een erkende school voor voltijds secundair onderwijs, telt ook mee.

1.2. Met ruimte voor verschillende doelgroepen

Tegelijk onderscheidt het voorontwerp van decreet in art 26 §1 naast de ‘gewone’ internen ook nog drie bijzondere doelgroepen, waarvoor een onderwijsinternaat bijkomende omkadering en werkingsmiddelen ontvangt:

- Internen die ingeschreven zijn in het kleuteronderwijs,
- internen met een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot een individueel aangepast curriculum (IAC) in het gewoon onderwijs,
- internen van wie het verblijf in het internaat kadert in een jeugdhulpverleningstraject.

De toekenning van bijkomende middelen in functie van specifieke doelgroepen moeten we zien als de toepassing van het principe ‘gelijk behandeling voor gelijke situaties’.⁷

Bijzondere voorwaarden voor internen in jeugdhulptraject

Voor kinderen en jongeren in een jeugdhulpverleningstraject (zoals omschreven in het decreet betreffende de integrale jeugdhulp) geldt wel een extra inschrijvingsvoorwaarde. Zij kunnen volgens art. 15 §1 enkel in een onderwijsinternaat ingeschreven worden na een kwaliteitsvolle aanmelding waarbij vanuit Welzijn aan het internaat alle nodige informatie over het kind of de jongere gegeven wordt en nadat ondersteunende diensten vanuit Welzijn en het internaat een akkoord afsloten over een afsprakenkader en een ondersteuningsplan voor de betrokken interne. Daarbij moeten minstens afspraken gemaakt worden over de opvolging van de situatie van de jongere, wie daarbij als contactpersoon voor Welzijn fungeert en – indien nodig – welke ondersteuning (door inzet van personeel of middelen) Welzijn zal bieden.⁸

⁵ Zie Memorie van Toelichting, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A595C5DBF1CAE811022AFD>, p. 2.

⁶ Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, *Nota aan de Vlaamse Regering*, VR 2022 2312 DOC.1595/1, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/63A1794CDBF1CAE811022110>, p. 4.

⁷ Zie voetnoot 2.

⁸ In dat verband lopen tot eind 2023 een aantal pilootprojecten in uitvoering van het eerste werkpunt uit de Conceptnota Onderwijs – Welzijn van 9 juli 2021 (VR 2021 0907 MED.0250/1, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document->

Art. 15 §2 bepaalt verder dat wanneer het onderwijsinternaat pas na de inschrijving kennis neemt van een bestaand jeugdhulptraject, er alsnog binnen de twintig kalenderdagen met Welzijn een akkoord moet komen over een afsprakenkader en een ondersteuningsplan. Komt dat er niet, dan wordt de interne automatisch uitgeschreven.

Ook als er een jeugdhulptraject wordt opgestart voor een al eerder ingeschreven interne, moet er een afsprakenkader en ondersteuningsplan opgemaakt worden. Komt dat er niet of komt daar geen akkoord over, dan volgt op 30 juni van het lopende schooljaar automatisch de uitschrijving (art. 15 §3).

Tenslotte moet dat afsprakenkader en ondersteuningsplan regelmatig geëvalueerd worden. Als blijkt de zorgnood van de betrokken interne substantieel gewijzigd is, dan moeten de afspraken en de ondersteuning aangepast worden.

Op die manier wil men vermijden

dat onderwijsinternaten geconfronteerd worden met situaties waarin ze geen inspraak hebben en/of er geen mogelijkheid is tot het inschakelen van snelle en duurzame ondersteuning (Memorie van Toelichting, p. 20).

Samenwerking met jeugdhulpvoorzieningen en MFC's

Daarnaast zal een onderwijsinternaat ook een samenwerkingsovereenkomst kunnen afsluiten met een residentiële jeugdhulpvoorziening of met een MFC (art. 24 §2). Die overeenkomst moet specifiekere waaruit de samenwerking concreet bestaat en hoe die samenwerking de organiseerbaarheid en de invulling van de kwaliteitsverwachtingen (zie 1.3) garandeert. Onderwijsinternaten die zo'n samenwerkingsovereenkomst afsluiten, krijgen een afwijking op de vereiste minimumomvang – in die zin dat ze een stuk kleiner mogen zijn dan onderwijsinternaten die zelfstandig werken. De memorie van toelichting (p. 80) verduidelijkt dat het hier vooral gaat om (kleine) onderwijsinternaten die op dezelfde locatie gelegen zijn als het MFC of de residentiële jeugdhulpvoorziening waarmee ze een samenwerkingsovereenkomst afsluiten. Het aantal internen moet voldoende zijn om voor het onderwijsinternaat minstens een halftijdse directeur te kunnen aanstellen.⁹ Dat komt overeen met minstens vijf internen uit de tweede of derde doelgroep (internen met een verslag BuO respectievelijk internen in een jeugdhulptraject).

1.3. Breder kwaliteitskader en rechtspositie internen

Tot nu toe was de opdracht van de onderwijsinspectie in verband met internaten beperkt tot een controle op de woonbaarheid van de infrastructuur, de veiligheid en de hygiëne. Die opdracht wordt met dit decreet een heel stuk breder. Er komt – naar analogie met Referentiekader Onderwijskwaliteit (OK) – een Referentiekader Internaatkwaliteit (RiK) en de inspectie krijgt door art. 114 als opdracht om, in het kader van een regelmatige doorlichting van elk onderwijsinternaat, na te gaan in welke mate het internaat

- de regelgeving over onderwijsinternaten respecteert,
- tegemoet komt aan de kwaliteitsverwachtingen van het RiK.

[view/60E722D364ED900080009AA](https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/basistekst_piloot_internaten.pdf)). Het Kinderrechtencommissariaat maakt deel uit van de klankbordgroep voor deze pilootprojecten. Voor de basistekst bij deze pilootprojecten, zie https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/basistekst_piloot_internaten.pdf.

⁹ De normaal vereiste minimumomvang van een onderwijsinternaat is zo bepaald dat ze minstens een omkadering van één leidinggevende en vijf opvoeders op bachelorniveau genereert (art. 24 §1). Dat is volgens de memorie van toelichting (p. 80) de minimale omvang van een team om 'schokbestendig' te kunnen zijn (bijv. bij epidemies). Om die minimale omkadering te genereren zijn 65 internen (basisomkadering) nodig, of minder naarmate het internaat ook kleuters of internen uit de tweede of de derde specifieke doelgroep telt. Een onderwijsinternaat kan wel verschillende vestigingsplaatsen tellen.

Meer rechtszekerheid voor internen en ouders

De memorie van toelichting noemt op pagina 3 het bieden van rechtszekerheid voor internen, ouders, onderwijsinternaten en besturen uitdrukkelijk één van de doelstellingen van het decreet.

Door specifieke bepalingen in het decreet

Dat streven naar meer rechtszekerheid komt op rechtstreekse wijze tot uitdrukking in verschillende artikelen, met onder meer bepalingen over:

- de erkenningsvoorwaarden (art. 6), waaronder
 - respect voor de Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind in de werking van het internaat,
 - de verplichting om open te staan voor alle internen, ongeacht hun ideologische, filosofische of godsdienstige opvattingen,
- het verbod op het (direct of indirect) vragen van een inschrijvingsgeld. Een persoonlijke bijdrage vragen in de verblijfskosten mag wel, op voorwaarde dat die in redelijke verhouding staat tot de werkelijke kosten (art. 40 – 41),
- het participatiebeleid dat onderwijsinternaten moeten voeren, waarbij er in elk onderwijsinternaat minstens een internaatsraad en een internenraad moet zijn (art. 13),
- regels over preventieve schorsing, tijdelijke en definitieve uitsluiting (art. 17 – 22),
- de mogelijkheden om een einde te stellen aan de inschrijving van een interne. Dat kan op eenvoudig verzoek van (de ouders van) de interne (art. 14 §5). Uitschrijving op initiatief van het internaatsbestuur kan enkel op basis van één van deze decretale gronden:
 - wanneer de ouders een wijziging in het internaatsreglement niet voor akkoord willen ondertekenen (art. 14 §3),
 - na een definitieve uitsluiting (art. 18 §3),
 - wanneer voor een interne in een jeugdhulpverleningstraject geen akkoord bereikt wordt over een nieuw of te wijzigen afsprakenkader en ondersteuningsplan (art. 15 §2 en §3).

Door het internaatsreglement

Een tweede pijler om de rechtspositie van internen te verstevigen is de verplichting een internaatsreglement te hebben. De ondertekening ervan voor akkoord door de ouders of de meerderjarige interne geldt als inschrijvingsvoorwaarde (art. 14 §2).

De memorie van toelichting onderstreept het belang van het internaatsreglement:

Het reglement van het onderwijsinternaat is een bijzonder belangrijk document, dat de verhouding tussen het onderwijsinternaat, de interne en de ouders (de betrokken persoon) regelt. Vandaar dat het reglement een cruciale rol speelt bij de inschrijving.

In dit decreet wordt veel autonomie gegeven aan de besturen van de onderwijsinternaten voor de concretisering van de algemene decretale bepalingen.

Autonomie voor het onderwijsinternaat betekent niet dat het bestuur zo maar kan doen wat het 'ad hoc' wil. Belangrijk is dat besturen en directies beslissingen nemen op basis van een op voorhand bepaalde en gekende regeling. (Morie van toelichting, p. 22)

Het internaatsreglement moet minstens de 31 in het decreet opgenoemde elementen omvatten (art. 23), waaronder:

- diverse aspecten van de algemene organisatie, met onder meer de openingstijden van het internaat, het aanbod aan activiteiten (met minstens studiebegeleiding), de indeling in leefgroepen,
- de onderlinge relatie tussen internen, onderwijsinternaat en andere betrokkenen met:
 - wederzijdse afspraken over oudercontact, studie, welbevinden en sociaal contact,
 - afspraken over informatie-uitwisseling met oog op studiebegeleiding, over het recht op inzage (voor de ouders) van gegevens die over de interne bijgehouden worden op het onderwijsinternaat en over het doorgeven van informatie aan een volgend onderwijsinternaat,
 - een tuchtregeling, met daarbij minstens het recht om gehoord te worden, de decretaal bepaalde beroepsmogelijkheden en de mogelijkheid tot wraking,
 - het aanspreekpunt grensoverschrijdend gedrag en het verdere verloop bij een melding,
 - een klachtenprocedure,
 - de wijze waarop een inschrijving beëindigd kan worden, hetzij door de ouders of de interne, hetzij door het internaatsbestuur,
- de financiële regeling, met onder meer de persoonlijke bijdrage en eventuele sociale maatregelen voor de kosten.

Over sommige van die elementen zijn in het voorontwerp van decreet ook afzonderlijke bepalingen opgenomen (zoals over de tuchtregeling, uitschrijvingsvoorwaarden, ...). Andere onder art. 23 genoemde elementen (zoals de verwerking van persoonsgegevens en uitwisseling van informatie over internen) vallen door specifieke wijzigingsbepalingen (bv. art. 119) nu ook onder het toepassingsgebied van bestaande decreten (bv. het kwaliteitsdecreet). Maar heel wat elementen worden enkel in art. 23 vernoemd, als ‘te vermelden in het internaatsreglement’. De concrete uitwerking van die elementen valt dus volledig onder de autonomie van het internaatsbestuur.

Het Referentiekader Internaatkwaliteit (RiK)

Artikel 6 van het voorontwerp van decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering het RiK vastlegt. In feite kreeg het RiK al vorm in het schooljaar 2017 – 2018. Het kwam tot stand in opdracht van de minister van Onderwijs, in overleg tussen vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers en internaatsverantwoordelijken, het departement Onderwijs en Vorming, het kabinet Onderwijs en Vorming, de zorginspectie en de onderwijsinspectie. En het is mee gebaseerd op de inbreng van internen, ouders, internaatbeheerders, opvoeders, pedagogisch begeleiders en wetenschappers. Het RiK beschrijft de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van onderwijsinternaten, rekening houdend met de Universele Rechten van het Kind.¹⁰ Het omvat 23 kwaliteitsverwachtingen (elk met een eigen ‘kwaliteitsbeeld’), geordend in drie hoofdrubrieken:¹¹

- **Resultaatsverwachtingen** op het vlak van:
 - de ontwikkeling en de studievoortgang van de internen,
 - welbevinden, betrokkenheid en tevredenheid bij onder meer internen en medewerkers,
 - gelijke toegang en gelijke kansen,
 - de realisatie van kinderrechten.

¹⁰ Onderwijsinspectie. *Wat is het Referentiekader Internaatkwaliteit – RiK?* <https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/2022-10/Referentiekader%20voor%20internaatkwaliteit%20-%20inleiding.pdf> (laatst geraadpleegd op 01/02/2023)

¹¹ Onderwijsinspectie, *Referentiekader voor internaatkwaliteit – RiK. Kwaliteitsverwachtingen met kwaliteitsbeelden*, <https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/2022-10/Referentiekader%20voor%20internaatkwaliteit%20-%20RiK.pdf> (laatst geraadpleegd op 01/02/2023)

- Verwachtingen met betrekking tot de **dagelijkse werking**

Hierbij wordt van het onderwijsinternaat verwacht dat het ook een doelgerichte werking ontwikkelt, met een breed en harmonisch aanbod van activiteiten, een positief en stimulerend internaats- en groepsklimaat, met oog voor de emotionele en fysieke veiligheid van de internen, waarbij de ouderlijke zorg ondersteund of aangevuld wordt met de begeleiding die nodig is om de ontwikkeling en de studievoortgang van de internen te realiseren, in overleg met de internen, hun ouders en hun school.

- Verwachtingen met betrekking tot het **intern beleid** van het internaat

Dat beleid dient gedragen, geïntegreerd en coherent te zijn, vanuit een eigen missie en visie (pedagogisch project), resulterend in een eigen cultuur en structuur die participatie en dialoog bevordert, in samenwerking met ouders, scholen en andere partners en gericht op de eigen kwaliteitsontwikkeling. Daartoe zijn ook een doeltreffend personeels- en professionaliseringsbeleid nodig, met aandacht voor veranderingen op het vlak van context en input. Van het internaat wordt ook een doeltreffend financieel en materieel beleid verwacht, met inbegrip van een transparant kostenbeleid en met oog voor de fysieke en mentale veiligheid van de woon- en leefomgeving.

Voor een meer concrete omschrijving van die 23 kwaliteitsverwachtingen, met het bijbehorend kwaliteitsbeeld, verwijzen we naar de publicatie door de onderwijsinspectie.¹²

2. Positieve elementen

We onderscheiden in het voorontwerp van decreet verschillende krachtlijnen die we – vanuit kinderrechtenuoogpunt – ten zeerste waarderen, met name het streven naar:

- een transparant internatenlandschap met oog voor specifieke doelgroepen en een omkadering gebaseerd op ‘gelijke behandeling van gelijke situaties’,
- een structurele basis voor de samenwerking tussen onderwijsinternaten en Welzijn, door specifieke regels voor de inschrijving van internen in een jeugdhulptraject,
- een brede kwaliteitszorg met oog voor de totale internaatswerking, die het Kinderrechtenverdrag mee als uitgangspunt neemt,
- de versterking van de rechtspositie van de internen door verschillende bepalingen in de regelgeving, onder meer over participatie, tuchtsancties, uitschrijving en het internaatsreglement (zie hoger onder 1.3).

Wat betreft opdracht en beoogd publiek streeft het voorontwerp van decreet naar een evenwicht tussen de focus van onderwijsinternaten op een kwalitatief verblijf van kinderen en jongeren in functie van hun schoolloopbaan enerzijds en een bredere maatschappelijke opdracht, waaronder ook het opnemen van kinderen en jongeren voor wie een jeugdhulptraject loopt, anderzijds. In die zin realiseert het decreet de ambitie uit de conceptnota ‘Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving’ van 13 november 2020¹³ en van de ‘Conceptnota Onderwijs – Welzijn’ van 9 juli 2021.¹⁴ We hopen dat het decreetaal vereiste afsprakenkader en ondersteuningsplan – vereist om kinderen en jongeren in een jeugdhulptraject in een onderwijsinternaat te kunnen inschrijven of ingeschreven te houden – de basis legt voor een structurele samenwerking tussen onderwijsinternaten en welzijnsactoren. Ook de mogelijkheid voor onderwijsinternaten om concrete

¹² Zie voetnoot 11.

¹³ Vlaamse minister van Onderwijs (2020). *Conceptnota Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving*, VR 2020 1311 MED.0345/1QUINQUIES, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/40460>

¹⁴ Zie voetnoot 8.

samenwerkingsovereenkomsten af te sluiten met residentiële jeugdhulpvoorzieningen en MFC's zien we in dat verband als een positief element.

Door de focus van de kwaliteitszorg (waaronder ook de bevoegdheid van de onderwijsinspectie) te verruimen van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne naar de totale internaatswerking, op basis van een eigen Referentiekader Internaatskwaliteit (RiK), worden onderwijsinternaten erkend als een volwaardige sector binnen het onderwijs. Met de hoger genoemde elementen in de nieuwe regelgeving wordt ook een stevige aanzet gegeven voor een betere regeling van de rechtspositie van internen in onderwijsinternaten.

3. Aanbevelingen vanuit kinderrechtenkader

Toch zien we in dit voorontwerp van decreet en in de bredere transitierегeling die ermee samenhangt, enkele onvolkomenheden. Sommige daarvan laten nog steeds enige rechtsonzekerheid bestaan.

3.1. Graag een duidelijker inschrijvingsregeling

Voor de inschrijving van kinderen en jongeren in het kader van een jeugdhulptraject zijn in het voorontwerp van decreet duidelijke regels opgenomen (art. 15, zie hoger pp. 3-4). Een kind of jongere in een jeugdhulptraject van wie de zorgnood de ondersteuningsmogelijkheden van het onderwijsinternaat overstijgt, kan het onderwijsinternaat weigeren in te schrijven als er met de betrokken Welzijnsactoren geen akkoord komt over externe ondersteuning voor dat kind of die jongere. Maar andere weigeringsgronden worden niet bepaald en dat leidt tot een gebrek aan rechtszekerheid.

3.1.1. Wat als het internaat 'volzet' is?

Van een mogelijkheid, zoals voor scholen wel het geval is, om voor een onderwijsinternaat of vestigingsplaats een capaciteit vast te leggen en bijkomende inschrijvingen te weigeren als die capaciteit bereikt is, is in het voorontwerp van decreet geen sprake. Dat is vreemd, want het is toch niet ondenkbaar dat ook in een onderwijsinternaat of een vestigingsplaats van een onderwijsinternaat vanaf een bepaald moment geen plaats meer is voor nog meer internen. Welke rechtsgrond heeft het bestuur dan om een bijkomende inschrijving te weigeren? Het bestuur kan aanvoeren dat 'weigeren wegens vol' toch de logica zelve is en ook niet expliciet verboden is. Maar dat schept toch een onzekere situatie voor alle betrokken partijen. Als het dan toch ook de bedoeling van dit decreet is om alle betrokken partijen rechtszekerheid te bieden, dan lijkt het ons vreemd dat de inschrijvingsregeling voor onderwijsinternaten zo vaag gelaten wordt.

Aparte capaciteit voor jongens en meisjes, naar leeftijd,...

De meeste internaten maken voor de toewijzing van kamers een onderscheid tussen een vleugel of een gang met kamers voor jongens en een met kamers voor meisjes. Het is mogelijk dat de ene kant sneller volzet raakt dan de andere. Wat de inschrijvingen betreft, valt dat makkelijk op te lossen door onderwijsinternaten de mogelijkheid te geven om per vestigingsplaats aparte capaciteiten te bepalen voor jongens enerzijds en voor meisjes anderzijds. In dezelfde zin zou een onderwijsinternaat volgens ons ook de mogelijkheid moeten krijgen om per vestigingsplaats aparte capaciteiten te voorzien naar leeftijd, bijvoorbeeld voor kleuters, lagere schoolleerlingen en leerlingen secundair onderwijs.

3.1.2. Mogelijkheid tot voorrang voor specifiek doelpubliek?

Mogen onderwijsinternaten zich uitsluitend richten tot of voorrang geven aan een specifiek doelpubliek, bijvoorbeeld leerlingen die naar een bepaalde school of bepaalde scholen gaan, of leerlingen die bepaalde opleidingen volgen (bijv. horeca-opleiding, topsport, ...)? Of geldt er – zoals voor scholen het geval is – ook voor (de ouders van) internen een recht op inschrijving in het onderwijsinternaat en vestigingsplaats van hun keuze? Ook hierover is het voorontwerp niet duidelijk.

Ondertekening internaatsreglement enige voorwaarde

Over de inschrijving van ‘gewone’ internen blijft de voorgestelde regelgeving beperkt tot wat art. 14 daarover bepaalt. En dat komt wezenlijk neer op:

§2. De inschrijving van de interne wordt genomen na ondertekening voor akkoord met het reglement door de betrokken personen.¹⁵

Van (enige mogelijkheid tot) bijkomende voorwaarden is voor ‘gewone’ internen geen sprake. Het reglement moet uiteraard vooraf aangeboden en desgewenst toegelicht worden (art. 14 §1). Wijzigingen aan het internaatsreglement gaan pas in bij het begin van het nieuwe schooljaar, tenzij ze het directe gevolg zijn van gewijzigde regelgeving. En bij niet-akkoord met een reglements-wijziging eindigt de inschrijving van de interne op het einde van het schooljaar (§3). Dat oogt erg analoog met wat we kennen uit het inschrijvingsrecht voor scholen. Maar daar eindigt de analogie. Van een expliciet inschrijvingsrecht, met enkel de mogelijkheid tot weigeren op basis van decretaal bepaalde weigeringsgronden, zoals voor scholen wel het geval is, is bij onderwijsinternaten geen sprake. Wel stelt de memorie van toelichting:

Naast de in dit decreet opgenomen artikelen over de inschrijvingen zijn er uiteraard de algemeen geldende principes en rechtsregels waardoor een door de overheid gefinancierde/gesubsidieerde dienstverlening verantwoordelijkheid draagt voor de gehele doelgroep van die dienstverlening. (Memorie van Toelichting, p. 18)

Dat komt neer op een impliciet inschrijvingsrecht. Ook de conceptnota van 13/11/2020 vermeldt dat algemene principe van verantwoordelijkheid voor de gehele doelgroep.¹⁶

Niet in overeenstemming met de conceptnota

Maar twee alinea’s verder lezen we in die conceptnota ook:

In een beperkte inschrijvingscode bepalen [we] wie een inschrijvingsrecht heeft. Samen met de sector bepalen we, binnen de contouren van regelgeving m.b.t. discriminatie, in welke mate, en onder welke condities, het bestuur de doelgroep van het eigen onderwijsinternaat kan afgrenzen. (Conceptnota 13/11/2020, p. 7)

Ook het Referentiekader Internaatskwaliteit (RiK) houdt een slag om de arm waar het over ‘gelijke toegang’ gaat. Onder kwaliteitsverwachting 3 lezen we:

Het internaat heeft de maatschappelijke opdracht om voor elk kind en elke jongere van scholen waarmee het samenwerkt de toegang tot het internaat te waarborgen en gelijke kansen te realiseren. (RiK, kwaliteitsverwachting 3)

¹⁵ Met ‘betrokken personen’ verwijst het voorontwerp van decreet naar de ouders van de interne, of zij die in rechte of in feite het ouderlijke gezag uitoefenen, of de meerderjarige interne zelf.

¹⁶ Vlaamse minister van Onderwijs (2020). *Conceptnota Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving*, VR 2020 1311 MED.0345/1QUINQUIES, <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/40460>, p. 7.

Beide citaten impliceren wel degelijk dat onderwijsinternaten hun doelgroep zouden kunnen inperken tot leerlingen van bepaalde scholen.

Het voorontwerp van decreet laat dat voornemen uit de conceptnota links liggen. Ook dat kan in de praktijk tot rechtsonzekerheid leiden. Als het decreet nergens expliciet de mogelijkheid of onmogelijkheid tot afgrenzing van een eigen doelgroep vermeldt, kan men twee kanten op. Het internaatsbestuur kan aanvoeren dat zo'n afgrenzing (en een daaruit volgende weigering) wel mag omdat het decreet het niet expliciet verbiedt. Ouders kunnen aanvoeren dat het niet mag omdat het niet expliciet is toegestaan.

Men kan ook tegenwerpen dat de mogelijkheid tot afgrenzing van een eigen doelgroep op gespannen voet zou staan met het idee dat een onderwijsinternaat ook open moet staan voor kinderen en jongeren die vanuit een jeugdhulptraject aangemeld worden. Toch vrezen we dat de vaagheid die het voorontwerp op dit punt kenmerkt meer nadelen dan voordelen oplevert omdat het de rechtszekerheid niet ten goede komt. We stellen voor om onderwijsinternaten de mogelijkheid te geven om per vestigingsplaats een eigen specifieke doelgroep af te grenzen waaraan ze – tot op een zeker moment – voorrang kunnen geven, zonder andere kinderen en jongeren per definitie uit te sluiten.

3.1.3. Tot wanneer loopt een inschrijving?

Het voorontwerp van decreet bepaalt ook niet expliciet wat de normale duur van een inschrijving in een onderwijsinternaat is. Daardoor is het onduidelijk of een inschrijving van het ene schooljaar naar het volgende vanzelf doorloopt of jaarlijks herbevestigd moet worden. Dat kan in de praktijk voor problemen zorgen, zoals blijkt uit de klacht van een leerling die voor de start van zijn laatste jaar secundair onderwijs van het internaat zijn 'opzeg' kreeg.

Naar analogie met de regelgeving voor scholen, kan daarom best expliciet in het decreet bepaald worden dat een inschrijving normaliter duurt tot het einde van de schoolloopbaan van de interne (in het secundair onderwijs), tenzij de interne op verzoek van de ouders of op basis van één van de hoger vermelde decretale gronden eerder uitgeschreven wordt. Hierbij kan men ook rekening houden met de leeftijdsgrenzen (21 jaar voor SO, 25 jaar voor HBO5) die art. 26 §1 vastlegt voor internen in verband met de financiering/subsidiëring van onderwijsinternaten.

Wijken voor topsporters?

Een grootvader contacteert eind juni de Klachtenlijn. Zijn kleinzoon (17) woont bij hen in de weekends en tijdens de vakanties. Moeder is overleden en vader is voor zijn werk vaak in het buitenland. Tijdens de week is de kleinzoon op internaat.

Onlangs kregen ze bericht dat er volgend schooljaar voor hem geen plaats meer zal zijn op het internaat. Er moeten meer leerlingen met een topsportstatuut een plaats krijgen. Met het laatste jaar secundair onderwijs voor de boeg zorgt dat voor problemen. De grootouders kunnen heel moeilijk ook tijdens de week voor hun kleinzoon zorgen.

De internaatbeheerder verwijst naar de directrice van de beherende school. Na bemiddeling door het Kinderrechtencommissariaat kon de jongen nog een schooljaar langer op het internaat blijven.

3.1.4. Wat als de factuur niet betaald wordt?

Het voorontwerp van decreet maakt niet duidelijk of een onderwijsinternaat de inschrijving van een interne kan beëindigen als de persoonlijke bijdrage niet, niet tijdig of niet volledig betaald wordt. Art. 40 bepaalt wel dat gespreide betaling mogelijk moet zijn. En art. 41 legt – via een

bijkomend werkingsbudget – een door de overheid betaalde korting vast voor leerplichtige internen van wie beide ouders een ambulant beroep als binnenschipper, kermis- of circusexploitant of -artiest uitoefenen. Maar welke maatregelen het internaat kan nemen als desondanks de persoonlijke bijdrage niet of niet volledig betaald wordt en welke daarbij de rechten van de interne zijn, blijft in het ongewisse.

Wij pleiten voor een duidelijke regeling die zoveel mogelijk rekening houdt met het recht van leerlingen om hun schoolloopbaan te continueren. Ook zou het internaat erop moeten toezien dat achterstallige betalingen van de persoonlijke bijdrage of andere kosten geen impact hebben op de pedagogische relatie met de interne.

3.1.5. Bijsturing van afspraken bij gewijzigde zorgnood

We willen ook wijzen op een tekstuele onvolkomenheid in de regeling van de in- en uitschrijving van kinderen en jongeren die onder een jeugdhulptraject vallen. Art. 15 maakt in §1 tot §3 een onderscheid tussen drie situaties:

- een kind of jongere in een jeugdhulptraject wordt aangemeld voor inschrijving in een onderwijsinternaat (§1),
- een poos na de inschrijving verneemt het onderwijsinternaat dat een interne op het moment van de inschrijving eigenlijk al in een jeugdhulptraject zat (§2),
- voor een eerder ingeschreven interne wordt naderhand een jeugdhulptraject gestart (§3).

Onder §3 lezen we dan deze alinea:

Het afsprakenkader en ondersteuningsplan wordt geëvalueerd en aangepast als door een wijziging van de hulpvraag van de interne er substantieel meer of minder bijkomende ondersteuning nodig is.

De plaats van deze bepaling, als tweede alinea in §3, wekt de indruk dat evaluatie en bijsturing van de afspraken en het ondersteuningsplan bij een gewijzigde zorgnood enkel aan de orde is in situatie 3. Het lijkt ons evident dat ze ook van toepassing is bij internen die al op het moment van de inschrijving in het onderwijsinternaat in een jeugdhulptraject zitten (situatie 1 of 2). Om hierover meer duidelijkheid te scheppen, stellen we voor om de tweede alinea onder §3 te verplaatsen naar een nieuw in te voegen §4, met daaraan toegevoegd:

Als er geen bijgestuurd afsprakenkader en ondersteuningsplan vastgelegd kan worden, wordt de inschrijving van de interne beëindigd op 30 juni van het lopende schooljaar.

Nu al bepaalt §3 dat bij gebrek aan een door alle partijen goedgekeurd afsprakenkader en ondersteuningsplan de inschrijving van deze subcategorie van internen (jongeren voor wie in de loop van hun verblijf op het internaat een jeugdhulptraject opgestart wordt) eindigt op 30 juni van het lopende schooljaar. Alleen is uit de huidige formulering niet echt duidelijk of dat ook geldt wanneer een bijsturing die het internaatsbestuur noodzakelijk acht, uitblijft.

Gezien de beëindiging van een inschrijving een zware beslissing is, die het bestuur uiteraard alleen zal nemen als er sprake is van een sterk toegenomen zorgnood die bijkomende ondersteuning nodig maakt, lijkt het ons ook nodig om te expliciteren dat het bestuur

- die beslissing grondig moet motiveren, met verduidelijking waaruit die toegenomen zorgnood concreet bestaat en
- in welk concreet opzicht het lopende afsprakenkader en ondersteuningsplan niet meer voldoen.

Ook wordt hier best voorzien in een beroepsprocedure, met de mogelijkheid om de betwisting ook aan de Commissie Leerlingenrechten voor te leggen.

3.1.6. Maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor betwistingen over inschrijvingen in een onderwijsinternaat

Dat laatste brengt ons bij de vraag waarom voor inschrijvingen in een onderwijsinternaat geen externe beroepsprocedure voorzien is, zoals voor inschrijvingen in scholen wel het geval is. We pleiten ervoor om de Commissie Leerlingenrechten hiervoor bevoegd te maken.

Aanbevelingen in verband met inschrijven en uitschrijven

Om inzake inschrijvingsbeleid voor alle partijen meer rechtszekerheid te bieden, vragen we om in het decreet over de onderwijsinternaten op te nemen

- 1) dat onderwijsinternaten jaarlijks, voor de start van de inschrijvingen, per vestigingsplaats hun capaciteit moeten bepalen. Neem 'capaciteit bereikt' op als decretale weigeringsgrond. Sta toe dat de capaciteit na de start van de inschrijvingen uitgebreid wordt;
- 2) dat onderwijsinternaten per vestigingsplaats aparte capaciteiten kunnen vastleggen per leeftijdsgroep en voor jongens en meisjes afzonderlijk;
- 3) dat onderwijsinternaten zich per vestigingsplaats kunnen richten tot een specifiek doelpubliek in termen van school- of studiekeuze en – binnen decretaal bepaalde grenzen – voorrang kunnen verlenen aan dat doelpubliek;
- 4) dat de inschrijving in een onderwijsinternaat normaliter doorloopt tot het einde van de studieloopbaan van de interne (in het secundair onderwijs), binnen de leeftijdsgrenzen die decretaal bepaald zijn in verband met de financiering of subsidiëring van onderwijsinternaten;
- 5) onder welke voorwaarden een interne door het internaatbestuur uitgeschreven kan worden als de persoonlijke bijdrage niet betaald wordt, met zorg voor de continuïteit van de schoolloopbaan van de interne en voor de pedagogische relatie met de interne;
- 6) dat de Commissie Leerlingenrechten bevoegd is voor betwistingen over in- en uitschrijvingen in onderwijsinternaten.

Daarnaast vragen we om art. 15 te herschikken zodat duidelijk wordt dat de bepalingen over de evaluatie en eventuele bijsturing van het afsprakenkader en ondersteuningsplan voor internen in een jeugdhulptraject gelden voor elk van de situaties die in §1 tot §3 onderscheiden worden. Neem de verplichting op om uitschrijving op grond van een onvoldoende bijgestuurd ondersteuningsplan bij verhoogde zorgnood grondig te motiveren.

3.2. Meer garanties voor basisrechten

Artikel 6 van het voorontwerp van decreet vernoemt het respecteren van de Mensenrechten en de Rechten van het Kind als eerste erkenningsvoorwaarde. Ook in het Referentiekader Internaatkwaliteit (RIK) neemt het Kinderrechtenverdrag een prominente plaats in. De verschillende kinderrechten die het Verdrag van de Rechten van het Kind (VRK) vermeldt, worden vaak samengebond onder de 3 P's van provisie, protectie en participatie. In een eigen belevingsonderzoek bij 56 internen tussen 14 en 18 jaar in zes internaten in het schooljaar 2021-2022, kwamen ook pijnpunten naar voren die we grotendeels kunnen bundelen onder 3 P's, zij het met een ietwat eigen invulling: privacy, (protectie van) persoonlijke bezittingen en participatie.¹⁷ Het betreft punten die ook in de nieuwe regelgeving nog wat scherper of duidelijker geregeld zouden mogen worden.

¹⁷ Een volledig overzicht van de bevindingen uit dat belevingsonderzoek is te vinden in onze aparte brochure: <https://www.kinderrechten.be/bestand/leven-op-een-schoolinternaat-in-vlaanderen-hoe-beleven-jongeren-dit-zelf>.

3.2.1. Privacy

Artikel 16 van het Kinderrechtenverdrag vernoemt het recht op privacy uitdrukkelijk als een van de rechten van het kind. In ons belevingsonderzoek kwamen voorbeelden van schending van de privacy in elk van de zes focusgroepen naar voor. In het RiK komt het thema tweemaal voor, onder meer in kwaliteitsverwachting 10, dat gaat over de fysieke leefomgeving van het internaat (toegankelijk, veilig, hygiënisch, gezond en passend voor de doelgroep). Daarin lezen we:

De leefruimtes zijn toegankelijk, veilig en gezond, bieden hedendaags comfort en voldoende privacy [...]. (RiK, Kwaliteitsverwachting 10)

Met betrekking tot de eigen persoon en bezittingen

Dat de inrichting van de infrastructuur privacy mogelijk moet maken, is uiteraard een basisvoorwaarde. Maar ook wanneer dat aspect in orde is, kunnen internen de ervaring hebben dat hun privacy geschonden wordt. Bijvoorbeeld door de wijze waarop (sommige) opvoeders de inhoud van lockers of kasten op de kamer controleren of om andere redenen ongevraagd of zonder kloppen of toestemming hun kamer binnenkomen.

Er kunnen goede redenen zijn voor controles van kamers en kasten. Onder meer omdat ‘een doeltreffend beleid rond middelenmisbruik, met bijzondere aandacht voor het rookverbod’, één van de acht erkenningsvoorwaarden is in art. 6. En ‘doeltreffend toezien op de fysieke veiligheid’ is een basiselement in kwaliteitsverwachtingen 8 en 23 van het RiK. ‘Af en toe een kijkje gaan nemen om te zien of alles in orde is,’ valt van daaruit best te verdedigen.

Maar dat mag geen vrijbrief zijn om willekeurig de privacy van internen te schenden.

Wat we missen, zowel in het voorontwerp van decreet als in het RiK, is een bepaling resp. kwaliteitsverwachting die expliciet verwoordt dat onderwijsinternaten de nodige afspraken moeten maken of maatregelen moeten nemen om de privacy van de internen te beschermen en dat toezicht op de veiligheid of netheid op de kamers of controle op het bezit van verboden

middelen zoveel mogelijk met respect voor de privacy van de internen moet gebeuren. Onder kwaliteitsverwachting 8 lezen we wel dat dat onderwijsinternaten de opdracht hebben om

te vermijden dat internen in het internaat slachtoffer worden van pesten, discriminatie, geweld en ongewenst seksueel gedrag. Preventie, detectie en gepast reageren op elke vorm van grensoverschrijdend gedrag zijn in dit verband aandachtspunten.

Controle van kamers en kasten

“In mijn vorige internaat hadden wij allemaal sloten op onze deuren, hadden wij megaveel privacy en sloten op onze kasten. We moesten toestemming geven om in onze kasten te mogen kijken en waren daar ook bij. Terwijl ze hier binnenwandelen, die kast opentrekken. Ze doen hier kastencontroles wat in mijn vorige internaat helemaal niet zo was. Gewoon nul privacy hier, dat vind ik heel jammer.”
(Belevingsonderzoek, Focusgroep 3)

Binnen zonder kloppen of toestemming

“Nog iemand, zij kon langer uitslapen zij had geen school. En diezelfde opvoeder komt binnen, maar niet bij de jongens he, hij doet dat alleen bij de meisjes, dat is ook al zo iets. Hij komt binnen en hij zegt: jij gaat nu rechtstaan. Ik ga je kamer niet uit voordat jij rechtstaat. Maar zij slaapt naakt. Wat moet zij doen?”
(Belevingsonderzoek, Focusgroep 1)

Wel respectvol

“Sommige opvoeders hebben tenminste nog respect. Die kloppen en die roepen, maar komen nooit binnen.”
(Belevingsonderzoek, Focusgroep 3).

Grensoverschrijdend gedrag is ook een thema dat in het internaatsreglement (art. 23) aan de orde moet komen. Daarin moet het bestuur internen en hun ouders minstens informeren over

het aanspreekpunt grensoverschrijdend gedrag en het verdere verloop bij eventuele meldingen (Art. 23, 5° h).

Maar dat zal in de praktijk wellicht geïnterpreteerd worden als ‘meer extreme vormen’ van privacy-schending. (En ‘grensoverschrijdend gedrag’ gaat ook niet uitsluitend over seksueel grensoverschrijdend gedrag.) De meeste ervaringen van schending van de privacy die in het belevingsonderzoek aan bod kwamen, gingen over meer dagelijkse gewoonten van opvoeders, zoals de kamer binnenkomen zonder kloppen of zonder een ‘ja’ af te wachten.

Uitwisseling van gevoelige informatie

Een ander aspect van privacy betreft de wijze waarop directie en personeel omgaan met gevoelige informatie van of over een interne. Veel internen die we tijdens het belevingsonderzoek spraken, lijken weinig vertrouwen te hebben in hun opvoeders. Reden: de wijze waarop die met vertrouwelijke informatie omgaan. Die vertellen ze vaak door aan collega’s of aan de internaatsbeheerder. Een andere klacht is dat hun ouders vaak eerder op de hoogte zijn van een waarschuwing of straf dan de betrokken interne zelf.

Kwaliteitsverwachting 7 van het Rik stelt terecht dat veiligheid, vertrouwen en wederzijds respect de basis vormen van de internaatswerking. Kwaliteitsverwachting 14 heeft het expliciet over de uitwisseling van ‘relevante informatie’, binnen het team, met ouders en school of externen, zowel tijdens formele als informele contactmomenten en stelt dat daarbij rekening gehouden moet worden met privacy, informatieveiligheid en ambtsgeheim. Maar dat blijkt vooral te gaan over informatie in functie van de studiebegeleiding. Ook de afspraken over de uitwisseling van informatie die het onderwijsinternaat volgens art. 23 van het voorontwerp van decreet moet vermelden in het internaatsreglement, lijken toch vooral samen te hangen met de studiebegeleidingsopdracht van onderwijsinternaten:

afspraken over informatie-uitwisseling, met het oog op de begeleiding van de interne als leerling van een school, tussen internen, ouders, onderwijsinternaten en derden, zoals de school van de interne en het daaraan verbonden CLB (Art. 23)

Over de vertrouwelijke omgang met persoonlijke informatie vinden we geen expliciete bepalingen in het voorontwerp van decreet noch in het Rik. Juridisch is dat wellicht ook niet eenvoudig te regelen. We veronderstellen dat personeel van onderwijsinternaten, net als onderwijspersoneel,

Doorverteld zonder medeweten (1)

“Het eerste jaar dat ik hier zat, ben ik eens dom geweest en heb ik een opvoeder vertrouwd met mijn persoonlijke ‘shit’. Dingen waarmee ik zit en dat is dan rondgegaan bij de opvoeders. En ik snap deels wel, dat ze elkaar daarover moeten inlichten. Maar ik vertel dat in vertrouwen. En ik wil niet dat die en die dat allemaal weten, omdat ik dat verteld heb tegen u. Als ik u vertrouw, dan vertrouw ik u en sindsdien heb ik echt trust issues.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 1)

Doorverteld zonder medeweten (2)

“Ja soms als je met een opvoeder praat, dan hoor ik de volgende dag een andere opvoeder daar al iets over zeggen.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 5)

Mail naar ouders zonder medeweten

“Er is wel één iets wat ik hier vind, ze schrijven al snel mailtjes naar je ouders zonder je in te lichten. Plots krijg je dan een belletje: ‘Wat is dat hier?’”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 1)

wel gebonden is door ambtelijke discretieplicht of het ambtsgeheim, maar niet door het beroepsgeheim. Het ambtsgeheim laat wel toe om informatie te delen met collega's of leidinggevenden. Vanuit het belang van het kind bekeken, kan dat ook wenselijk zijn. En vanuit hun ouderlijk gezag hebben ouders ook recht op informatie over hun kinderen. Maar dat belet niet dat men het kind of de jongere eerst kan inlichten vooraleer men gevoelige

informatie doorvertelt of bij de jongere aftoetst of dat wel OK is voor hem of haar. Ook kan men daarbij een onderscheid maken tussen informatie die van belang is voor de werking van het internaat en informatie die dat niet is. Men kan aan de internen ook uitleggen dat een medewerker van het JAC of het CLB wel geheimhouding kan garanderen.¹⁸

Vertrouwenspersoon

“Ja, één opvoeder is wel een vertrouwenspersoon. Die weet echt wel hoe die met mensen moet omgaan en dat is heel tof. Die is ook wel goed bevriend met iedereen. Dus die weet hoe die met iedereen moet omgaan. Die gaat ook nooit te ver. Die is wel ‘chill’ en daar kan je altijd wel mee praten. Die gaat ook niet rap dingen doorzeggen aan hoger op. Bepaalde dingen zegt hij gewoon niet.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 6)

3.2.2. Veiligheid van persoonlijke bezittingen

Bij twee van de zes internaten die deelnamen aan ons belevingsonderzoek kunnen de kamers en ook de kasten van de internen niet op slot. De internen vertelden ons dat er geregeld persoonlijke bezittingen gestolen worden en ervaren dat als een gebrek aan veiligheid.

In het voorontwerp van decreet is wel sprake van veiligheid, maar enkel in relatie tot woonbaarheid (art. 6) niet in de zin van bescherming tegen diefstal. Het RIK spreekt over fysieke en mentale veiligheid (kwaliteitsverwachtingen 7, 8, 10 en 23), maar ook daarin is niet expliciet sprake van veiligheidsmaatregelen tegen diefstal. Uit de gesprekken met de jongeren was wel duidelijk dat weten dat hun bezittingen beschermd zijn tegen diefstal, bijdraagt tot hun algemeen gevoel van veiligheid en welzijn op het internaat. Het lijkt ons

daarom aanbevolen om bijvoorbeeld in artikel 23 over het internaatsreglement en in kwaliteitsverwachtingen 10 of 23 van het RIK iets op te nemen over maatregelen die de persoonlijke bezittingen van externen beschermen tegen diefstal.

Kamer en kast niet op slot (1)

“Een vriend van mij is ook op internaat en die hebben wel sleutels voor hun deuren. In de weekends heeft hij zijn sleutel mee, hé. Mijn ring is gestolen en hier hebben ze niets gedaan. Ze zeiden van: ‘Ja, je moet je waardevolle spullen daar niet laten.’ Maar dat is wel mijn kamer.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 2)

Kamer en kast niet op slot (2)

“Je weet dat er mensen in je kamer komen en dan zo dingen wegpakken. Dat is echt niet leuk.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 6)

3.2.3. Anti-pestbeleid

Hoger vermelden we al dat kwaliteitsverwachting 8 van het RIK het uitdrukkelijk heeft over

vermijden dat internen in het internaat slachtoffer worden van pesten, discriminatie, geweld [...].

¹⁸ Zie: tZitemzo (2022), Juridisch correct kindvriendelijk handelen in de onderwijscontext, in: Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, *Leer mij groeien. Over onderwijs en kinderrechten*, pp. 125-128, <https://www.kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2023/01/Eindpublicatie-Leer-Mij-Groeien-DIGITAAL-.pdf>

Art. 23 van het voorontwerp van decreet bepaalt ook uitdrukkelijk dat onderwijsinternaten in hun reglement moeten aangeven dat er een aanspreekpunt voor grensoverschrijdend gedrag is en daarbij ook moeten opnemen welke procedure na een melding gevolgd wordt. Maar ‘grensoverschrijdend gedrag’ kan zowel heel ruim of eerder eng geïnterpreteerd worden. We pleiten er daarom voor in de regelgeving expliciet de verplichting op te nemen dat onderwijsinternaten daarnaast ook een anti-pestbeleid dienen uit te werken.

3.2.4. Vrijheid van levensbeschouwing

Art. 6 van het voorontwerp van decreet formuleert als eerste erkenningsvoorwaarde dat het onderwijsinternaat open moet staan

voor alle internen, ongeacht de ideologische, filosofische of godsdienstige opvattingen.

Respect voor de Rechten van het Kind maakt ook deel uit van die eerste erkenningsvoorwaarde. Tot die rechten behoren ook:

het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst [...] de vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen (VRK, art. 14, §1 en §3).

Wat in dat verband concreet van onderwijsinternaten verwacht wordt, expliciteert het voorontwerp van decreet nergens. Het RiK ook niet. Daarin komt religie slechts één keer ter sprake, met name in kwaliteitsverwachting 7, waarin sprake is van een positief en stimulerend internaats- en groepsklimaat, waar diversiteit gewaardeerd wordt. Het kwaliteitsbeeld vernoemt ‘religie’ als één van de elementen waarin internen van elkaar kunnen verschillen, naast taal, gender, seksuele geaardheid, cultuur, etnische afkomst en nog verschillende andere aspecten.

We vragen om in de regelgeving en in het RiK expliciet op te nemen dat onderwijsinternaten in hun dagelijkse werking rekening moeten houden met de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging van de internen en het – als de interne dat wenst – ook mogelijk moet maken die te beleven.

3.2.5. Participatie

Niet alles waar internen belang aan hechten, kan concreet of specifiek voorzien worden in de regelgeving of in het RiK. Kunnen participeren aan het beleid van het internaat, biedt internen een kanaal om hun bekommernissen in te brengen en mee vorm te geven aan de internaatswerking. Aan het thema ‘participatie’ wijdt het voorontwerp van decreet wel een apart artikel:

Art. 13. Het bestuur voert een beleid rond participatie. In elk onderwijsinternaat wordt er minimaal een internaatsraad en een internenraad opgericht. De Regering kan nadere regels bepalen over de samenstelling, de bevoegdheden, de werking, het informatierecht en de informatieplicht.

Uit ons belevingsonderzoek leerden we dat luisteren naar wat internen te zeggen hebben, heel wat relevante suggesties kan opleveren om de kwaliteit van de internaatswerking te verhogen, zowel op het vlak van de organisatie, de regels en het aanbod aan activiteiten als over de wijze waarop opvoeders met hen omgaan.

Tot op heden heeft niet elk internaat een internenraad. Waar er een is, blijkt de werking ervan en de tevredenheid van de internen daarover behoorlijk te verschillen van internaat tot internaat.

Of er nog nadere regels zullen komen over de bevoegdheid en de werking van de internenraad valt nog af te wachten. De formulering van art. 13 laat dat open. Kijkend naar de bestaande regelgeving

over leerlingenraden, krijgt de internenraad wellicht een adviserende bevoegdheid. We pleiten ervoor dat het bestuur verplicht wordt binnen de 30 kalenderdagen een gemotiveerd antwoord te geven op een advies vanuit de internenraad, zoals nu ook het geval is voor leerlingenraden.¹⁹

Of een internenraad echt bijdraagt aan de participatie van internen aan het beleid van het internaat is uiteraard afhankelijk van verschillende factoren. Kwaliteitsverwachting 16 van het RiK heeft het in dit verband over het belang van

een cultuur waarin participatie en open dialoog belangrijke elementen zijn. Participatie is overleggen, afstemmen en rekening houden met elkaar. Vooral het beluisteren van zienswijzen tussen de verschillende participanten is belangrijk (RiK, kwaliteitsverwachting 16).

Het lijkt ons in elk geval belangrijk dat de concrete werking van de internenraad en de tevredenheid van de internen daarover regelmatig geëvalueerd wordt.

Ze luisteren toch niet

“X en ik zitten in de internenraad. Je zou denken dat we iets van inspraak hebben. Dat is niet zo. Alles wat wij zeggen, wordt gewoon afgewimpeld. Ik zit ook in de leerlingenraad en daar luisteren ze wel naar de leerlingen. Dan vind ik dat zo raar dat ze dat op het internaat niet doen.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 6)

Niet veel gevraagd

“We hebben via de internenraad gevraagd voor zetels beneden. En dat is er gekomen. Vorig jaar waren daar alleen die stoelen. Maar er wordt gewoon niet veel gevraagd.”

(Belevingsonderzoek, Focusgroep 1)

Aanbevelingen in verband met de garantie op basisrechten

- 1) Neem in het decreet expliciet op dat onderwijsinternaten de nodige afspraken moeten maken of maatregelen moeten nemen om de privacy van de internen te beschermen en dat toezicht op de veiligheid of netheid op de kamers of op het bezit van verboden middelen zoveel mogelijk met respect voor de privacy van de internen moet gebeuren.
- 2) Neem in art. 23 van het voorontwerp, in de opsomming van de elementen die minstens in het internaatsreglement opgenomen moeten worden, onder 4° ‘algemene organisatie’, ook op: ‘de maatregelen die het internaat neemt ter bescherming van de persoonlijke bezittingen van de internen tegen diefstal’. Neem dat element ook expliciet op in het Referentiekader Internaatskwaliteit (RiK), bijvoorbeeld onder kwaliteitsverwachtingen 10 of 23.
- 3) Bepaal in het decreet expliciet dat onderwijsinternaten een anti-pestbeleid moeten uitwerken.
- 4) Neem in het decreet en het RiK expliciet op dat onderwijsinternaten de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging van hun internen moeten respecteren en hen de mogelijkheid moeten geven om die godsdienst of overtuiging ook te beleven.
- 5) Maak de huidige regelgeving over leerlingenraden ook van toepassing op de internenraad. Neem daarbij op dat de werking van de internenraad regelmatig geëvalueerd moet worden.

3.3. Tuchtmaatregelen

Het voorontwerp van decreet biedt een sterk uitgewerkt kader (art. 17 – 22) voor preventieve schorsing en tuchtsancties (tijdelijke en definitieve uitsluiting). Die maatregelen kunnen alleen

¹⁹ Zie: Vlaamse Overheid, *Lokale participatieregeling in het basis- en secundair onderwijs*. Omzendbrief GD/2004/03, 13/07/2004 – laatst gewijzigd op 16/05/2014, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13494>, onder 4.4.3.

toegepast worden bij internen uit het lager of secundair onderwijs – niet op kleuters dus (art. 17). De toepassingsmogelijkheden en -voorwaarden worden heel concreet bepaald. Tijdelijke en definitieve uitsluitingen kunnen alleen bij feiten die in relatie staan tot de werking van het internaat en moeten los staan van een uitsluiting op school. Een schorsing of tijdelijke uitsluiting betekent dat de interne tijdelijk geen deel mag uitmaken van de leefgroep, maar het bestuur van het internaat moet wel zo veel mogelijk voor opvang zorgen en er mee voor zorgen dat de interne tijdens die periode verder naar school kan gaan. Er wordt ook bepaald wie wanneer op de hoogte gebracht moet worden, hoe lang de schorsing of tijdelijke uitsluiting maximaal kan duren, wat de procedures zijn (met het recht van de interne om gehoord te worden), dat er bij definitieve uitsluiting een beroepsprocedure moet zijn, hoe de beroepscommissie samengesteld moet worden en hoe die te werk moet gaan. Een definitieve uitsluiting kan pas ingaan één maand na de schriftelijke kennisgeving ervan of eerder als de interne een ander onderwijsinternaat vond. Tot dan moet ook bij deze maatregel het bestuur zorgen voor opvang – tenzij het kan motiveren waarom dat niet kan – en er toe bijdragen dat de interne naar school kan blijven gaan.

Deze gedetailleerd uitgewerkte regeling, die zeer gelijk loopt met de regelgeving voor scholen, draagt zeker bij tot de rechtszekerheid van internen. Ons mee baserend op klachten in de voorbije jaren over tuchtmaatregelen in scholen,²⁰ wensen wij toch enkele aandachtspunten aan te stippen:

- Art. 18 expliciteert wel dat preventieve schorsing een bewarende maatregel is en dus – zo stelt ook de memorie van toelichting – geen sanctie. Gelet op de misverstanden die we hierover zien bij meldingen bij onze Klachtenlijn zou meer uitleg over waarvoor die bewarende maatregel dan wel kan ingezet worden, wel welkom zijn. In de praktijk wordt preventieve schorsing vaak als sanctie toegepast – terwijl het eigenlijk alleen een maatregel zou mogen zijn om, na een ernstig incident, in het internaat de nodige rust te herstellen en een voldoende sereen klimaat te creëren om vervolgens, zowel naar ‘dader’ als naar ‘slachtoffer’ passende maatregelen te kunnen nemen.²¹
- Art. 18 expliciteert dat de drie maatregelen enkel in uitzonderlijke gevallen genomen kunnen worden. Art. 19 voegt daaraan toe dat een tuchtstraf proportioneel moet zijn met de ernst van de feiten. Het concept ‘maatregelencontinuüm’ wordt daarbij niet vernoemd, ook niet in de memorie van toelichting. Wij pleiten er al langer voor om tijdelijke en definitieve uitsluiting enkel toe te passen als blijkt dat minder strenge maatregelen niet de gewenste uitwerking hebben. Daarom stellen we voor om aan art. 19 een bijkomend punt 5° toe te voegen dat qua inhoud overeenkomt met art. 123/8, derde alinea van de Codex Secundair Onderwijs:

Bij het nemen van een maatregel ten aanzien van een leerling die de leefregels heeft geschonden, zal voor de onderwijsinrichter steeds het beginsel voorop staan dat een minder ingrijpende maatregel voorgaat op een meer ingrijpende maatregel indien daardoor redelijkerwijs verondersteld mag worden dezelfde remediërende of corrigerende effecten bij de leerling te bereiken.
(Codex Secundair Onderwijs, art. 123/8, 3^e all.)

- Art. 18 voorziet wel in een inspanningsverplichting voor het internaat die ertoe bijdraagt dat de interne tot het moment dat de definitieve uitsluiting ingaat, naar school kan blijven gaan. Dat kan wellicht ook door te helpen bij het vinden van een ander internaat. We

²⁰ Zie in dit verband ook: Kinderrechtencommissariaat (2015). Straffe school. De grenzen van het sanctioneren verkend. Dossier. <https://www.kinderrechten.be/advies/straffe-school-de-grenzen-van-sanctioneren-verkend>

²¹ Zie ook: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/leerlingen/tien-vragen-van-leerlingen/kan-de-school-mij-schorsing-of-uitsluiting>. De formulering op die website kan nog iets explicieter en zal wel aangepast moeten worden, zodat duidelijk wordt dat ze ook van toepassing is op onderwijsinternaten.

zouden deze verplichting wel graag gekaderd zien in een beleid dat definitieve uitsluitingen na de paasvakantie afraadt of internaten aanspoort die pas te laten ingaan op het einde van het schooljaar. Zo verhoogt voor de interne de kans om het schooljaar normaal te kunnen beëindigen met inbegrip van deelname aan de examens.

- Aansluitend bij het vorige punt stellen we voor dat in art. 20 de beroepscommissie, wanneer ze het beroep tegen een definitieve uitsluiting ontvankelijk acht, de keuze krijgt uit drie mogelijke beslissingen: vernietiging, bevestiging of uitstel van de definitieve uitsluiting tot 30 juni van het lopende schooljaar. Die laatste mogelijkheid is nu niet opgenomen in het voorontwerp, maar wordt in de praktijk – althans bij definitieve uitsluiting uit scholen – soms wel toegepast, zij het zonder rechtsgrond.
- Schorsing en uitsluiting betekenen dat de interne geen deel meer kan uitmaken van de leefgroep. Maar het bestuur moet – tenzij dat onmogelijk is – de interne ondertussen wel opvang bieden. Is het daarbij mogelijk dat zonedig een tijdelijk verblijf in een ander internaat geregeld wordt? Dat vergt dan wellicht dat de betrokken onderwijsinternaten een onderling samenwerkingsakkoord afsluiten.
- We vragen om in art. 19 een alinea op te nemen die – analoog aan de regeling voor scholen – bepaalt dat bij een definitieve uitsluiting het onderwijsinternaat, in samenwerking met het CLB en, in voorkomend geval, de contactpersoon opgenomen in het afsprakenkader, de interne en zijn of haar ouders – indien gewenst – bijstaat in het vinden van een ander onderwijsinternaat.
- Art. 21 sluit niet uit dat ook ex-personeelsleden of ex-bestuursleden deel uitmaken van de beroepscommissie – een praktijk die alvast bij scholen nogal eens voorkomt. Volgens de letter van art. 21 worden zulke personen als ‘externe leden’ beschouwd. Jongeren en hun ouders hebben daar vaak vragen bij. Terecht vinden wij. Dat het internatsreglement moet voorzien in een mogelijkheid tot wraking van commissieleden, is een goede zaak. Maar we zouden voor die ‘externe leden’ toch graag een striktere definitie zien, waarbij ex-personeelsleden of ex-bestuursleden van het internaat of van de school of scholen waarmee het internaat samenwerkt, niet meetellen als ‘externe leden’.
- In het voorontwerp van decreet is niets voorzien over registratie of melding van preventieve schorsing, tijdelijke uitsluiting of definitieve uitsluiting aan de overheid. Dat lijkt op het eerste zicht logisch omdat bij onderwijsinternaten leerplichtcontrole en de daarmee samenhangende registratie van aan- en afwezigheden niet aan de orde is. Gezien het de opzet is dat die tuchtsancties uitzonderlijk gebruikt worden en gezien de zware consequenties die ze voor de interne – in het slechtste geval ook voor zijn of haar schoolloopbaan kunnen hebben – lijkt het ons toch wenselijk dat het gebruik ervan gemonitord wordt. En dat veronderstelt een vorm van registratie.
- In tegenstelling tot wat voor scholen het geval is,²² wordt voor onderwijsinternaten niet vastgelegd dat bij de overstap naar een ander onderwijsinternaat het tuchtdossier niet doorgegeven mag worden. Nochtans kan men ook hier stellen dat internen de kans moeten krijgen om elders met een schone lei te beginnen.
- Eerder bepleitten we al om de Commissie Leerlingenrechten bevoegd te maken voor definitieve uitsluitingen.²³ We vroegen bovendien om bij definitieve uitsluitingen die pas na de paasvakantie beslist worden, de Commissie Leerlingenrechten in eerste lijn bevoegd te maken voor betwistingen. We vragen dat ook voor onderwijsinternaten zo te regelen.

²² Zie Codex Secundair Onderwijs, art. 123/9, 8° dat de overdracht van tuchtdossiers naar een volgende school expliciet verbiedt. Art. 31 §1, 1° van het Decreet Basisonderwijs bepaalt expliciet wat wel mag overgedragen worden, maar eigenlijk met dezelfde implicatie

²³ Kinderrechtencommissariaat (2020), Beleidsnota Onderwijs bekeken door een Kinderenrechtenbril. Advies 2019-2020/04, https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/advies_2019_2020_04_beleidsnota_onderwijs.pdf, pp. 17-18.

Aanbevelingen in verband met tuchtmaatregelen

- 1) Maak in de communicatie naar internaatbesturen duidelijk dat preventieve schorsing geen straf is, maar een 'bewarende maatregel', bedoeld om in alle rust en sereniteit te kunnen onderzoeken wat er bij een ernstig incident precies gebeurd is.
- 2) Neem in de regelgeving ook op dat tijdelijke en definitieve uitsluiting op het einde van een maatregelencontinuüm komen en bij voorkeur pas toegepast worden nadat bleek dat lichtere sancties niet tot de gewenste uitkomst leidden.
- 3) Voer een beleid waarin onderwijsinternaten aangespoord worden om geen definitieve uitsluitingen te laten ingaan tussen de paasvakantie en het einde van schooljaar en die zo nodig uit te stellen tot het einde van het schooljaar.
- 4) Maak het decreetaal mogelijk dat een beroepscommissie naast vernietiging of bevestiging van een definitieve uitsluiting, ook kan beslissen om ze pas op 30 juni van het lopende schooljaar te laten ingaan.
- 5) Maak het mogelijk om bij een preventieve schorsing, een tijdelijke of een definitieve uitsluiting de interne zo nodig tijdelijk in een ander internaat op te vangen.
- 6) Neem in de regelgeving voor onderwijsinternaten de inspanningsverplichting op om bij definitieve uitsluiting de interne en zijn of haar ouders – als zij dat wensen – bij te staan in het vinden van een ander onderwijsinternaat; dit in samenwerking met het CLB en, in voorkomend geval, de contactpersoon opgenomen in het afsprakenkader en ondersteuningsplan.
- 7) Neem in de regelgeving op dat ex-personeelsleden en ex-bestuursleden van het internaat, alsook (ex-)personeel, (ex-)directie of (ex-)bestuursleden van de samenwerkende scholen, bij deelname aan een beroepscommissie als interne leden tellen.
- 8) Neem in het decreet de verplichting op om elke beslissing tot preventieve schorsing, tijdelijke uitsluiting of definitieve uitsluiting te melden aan de bevoegde dienst van de Vlaamse overheid.
- 9) Verbied onderwijsinternaten om het tuchtdossier van een interne over te dragen aan een volgend onderwijsinternaat.
- 10) Maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor betwistingen over definitieve uitsluitingen, zelfs in eerste lijn bij definitieve uitsluitingen na de paasvakantie.

3.4. Openingstijden

Art. 5 §1 van het voorontwerp van decreet bepaalt wat de gewone verblijfsdagen in een onderwijsinternaat zijn. Daaruit blijkt dat een onderwijsinternaat niet geacht wordt open te zijn op dagen dat er geen les is omdat de school een pedagogische studiedag organiseert of een facultatieve vrije dag opneemt, als die lesvrije dag aansluit bij een weekend of een vakantieperiode.

Dat kan tot problemen leiden in internaten waar leerlingen uit verschillende scholen verblijven. Die kunnen hun pedagogische studiedagen en facultatieve vrije dagen op andere dagen laten vallen. Als het onderwijsinternaat dan, aansluitend bij de keuzes van één

Internaat gesloten, maar school niet

Simon, een 15-jarige jongen met een fysieke en mentale beperking, zit op een internaat van het stedelijk onderwijs. Het internaat stelt zich open voor leerlingen van scholen van verschillende netten. Simon gaat naar een school van het katholieke net. Wanneer het stedelijk onderwijs een pedagogische studiedag of facultatieve vrije dag heeft, dan is het internaat die dag gesloten en moet hij de avond ervoor ook naar huis en vervolgens 's ochtends het veel langere traject afleggen naar zijn school. (Melding bij de Klachtenlijn)

van die scholen, de deuren een extra dag gesloten houdt, moeten de internen die naar een andere school gaan, dan maar zien dat ze daar 's morgens geraken en moeten ze 's avonds eventueel ook weer thuis zien te raken. Dat betekent voor hen extra verplaatsingen, wat in sommige gevallen niet zo eenvoudig is.

Aanbeveling in verband met de regeling van de openingstijden

Neem onder art. 5 van het voorontwerp van decreet op dat een onderwijsinternaat niet kan sluiten op lesvrije dagen die aansluiten bij een weekend of vakantieperiode als sommige van hun internen die naar een andere school gaan, op die dag wel les hebben.

3.5. Wat met 'zittende' internen bij de transitie?

Vanuit het onderwijsveld kregen we de vraag wat er zal gebeuren met de huidige internen in internaten die op 1 september 2023 de transitie maken naar Welzijn (VAPH of Opgroeien). Zullen die kunnen blijven, ook al voldoen ze niet of niet volledig aan de criteria of vereisten die het VAPH resp. Opgroeien hanteert voor opname in een MFC resp. residentiële jeugdhulpvoorziening? En wat met de persoonlijke bijdrage die de ouders moeten betalen? Zal die in sommige gevallen vanaf het schooljaar 2023-2024 drastisch stijgen?

Naar wij van de betrokken kabinetten vernamen, zal er voor de 'zittende internen' een uitvoerscenario gelden. Zij zullen dus kunnen blijven tot het normaal voorziene einde van hun verblijf in het internaat. Van die mondelinge toezegging is tot op heden geen schriftelijke neerslag te vinden in enig (ontwerp van) besluit, richtlijn of officiële communicatie naar ouders.

Welke regeling getroffen zal worden in verband met de persoonlijke bijdrage van de ouders, was op dat moment nog niet heel duidelijk.

Het is uiteraard niet wenselijk dat de betrokken kinderen, jongeren en hun ouders hierover nog veel langer in het ongewisse blijven. Ook de betrokken internaten wensen aan hun internen en de ouders snel duidelijkheid te kunnen verschaffen over de regeling die vanaf het schooljaar 2023-2024 zal gelden.

Aanbevelingen in verband met de transitie naar Welzijn

- 1) Zorg op korte termijn voor een officiële regeling van het geplande uitvoerscenario voor de huidige internen van internaten die vanaf 01/09/2023 de transitie naar Welzijn maken zodat de betrokken internaten hun internen en de ouders snel op de hoogte kunnen brengen.
- 2) Maak ook werk van een billijke overgangsregeling wat de persoonlijke bijdrage van de ouders betreft.

4. Algemene conclusie

Het voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten zorgt voor een meer transparant landschap van onderwijsinternaten, met ruimte voor verschillende doelgroepen en een regeling voor de inschrijving van kinderen en jongeren in een jeugdhulptraject die een goede basis biedt voor een samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn, wat de betrokken kinderen en jongeren ten goede komt. Er komt een breder kwaliteitskader en een versterking van de rechtspositie van internen.

Die rechtspositie zou nog versterkt kunnen worden door een meer uitgewerkte inschrijvingsregeling en een aanscherping van de regelgeving over tuchtmaatregelen, waarbij ook de Commissie Leerlingenrechten een rol krijgt. We vragen ook meer aandacht voor de bescherming van de privacy van de internen en van hun persoonlijke bezittingen. Ook bevelen we aan dat onderwijsinternaten meer uitdrukkelijk de opdracht krijgen om een anti-pestbeleid uit te werken en om de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging van de internen te garanderen. Tenslotte vragen we om het geplande uitvoerscenario voor internen die momenteel ingeschreven zijn in een internaat dat op 1 september 2023 de transitie naar Welzijn maakt, te formaliseren en te communiceren naar alle betrokkenen.